

Солоненко Іван Ігорович, здобувач ступеня вищої освіти магістр навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ **Приходько Ю. П.**

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ЗА ФАКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ВИБУХУ

Застосування вибухових пристроїв при вчиненні злочинів спричиняє додаткові труднощі, пов'язані, по-перше, з тим, що вибух знищує або пошкоджує більшість слідів злочинця, а, по-друге, при цьому може залишатися загроза нового вибуху, руйнувань, пожежі. До специфічних особливостей огляду місця вибуху можна також віднести й деякі інші обставини, пов'язані з:

- наявністю ускладненої для сприйняття і дослідження обстановки у зв'язку з руйнаціями, пошкодженням або знищенням об'єктів внаслідок вибуху, а також внесенням змін в обстановку діями груп розмінування, пожежних чи інших служб;

- характером слідів вибуху і засобів його вчинення, які підлягають виявленню і вивченню, а також особливими методами роботи на місці вибуху, вилучення об'єктів і зразків для встановлення природи вибуху та його обставин.

У разі вибуху невстановленого походження вибухового пристрою, специфіка завдань визначається характеристиками підірваного об'єкта. Так, під час вибуху житлового або побутового приміщення поряд з версією про умисний підрив необхідно перевірити, чи не були порушені правила зберігання та експлуатації побутових газових приладів і легкозаймистих речовин.

Під час вибуху на промисловому об'єкті перевіряється можливість порушення технологічних процесів чи правил поводження з вибухонебезпечними матеріалами.

Огляд місця події у справах, що пов'язані з вибухами, в обов'язковому порядку проводиться за участю спеціаліста-вибухотехніка Департаменту вибухотехнічної служби Національної поліції України, або співробітника експертної установи, який спеціалізується на дослідженні вибухових речовин і слідів вибуху. Це дозволяє вже на початковому етапі огляду місця події дійти, з певною мірою вірогідності, висновку про застосований вибуховий пристрій, встановити картину вчиненого злочину, а також визначити межі та площі огляду і побудувати певні версії щодо вчиненого.

Сліди, які фіксуються на місці вибуху, умовно можна поділити на три групи: звичайні сліди перебування і дій на місці події, сліди вибуху і сліди, що характеризують спосіб виготовлення вибухового пристрою та рівень професіоналізму виготовлювача.

Незважаючи на руйнації і знищення об'єктів внаслідок вибуху на місці події можуть залишитися всі традиційні сліди людини: рук, взуття, паління. Необхідно тільки враховувати, що всі ці сліди нерідко поховані під прошарком ґрунту, фрагментами будинків або будівельних конструкцій, вкриті кіптявою тощо. Тому вилучення предметів з місця події робиться дуже обережно, оскільки кіптява здатна маскувати відбитки, наприклад папілярних візерунків. Перед дослідженням конкретних слідів вибуху слід переконатися у відсутності вказаних вище слідів, а за їх наявності – зафіксувати і вилучити відповідними

методами, тому що в процесі огляду слідів вибуху інші сліди можуть бути зіпсовані або знищені.

При огляді вилучаються предмети речової обстановки місця вибуху зі слідами термічної дії, деформації (повне або часткове оплавлення предметів), а також одяг, взуття й інші предмети, що мають ознаки дії відкритого полум'я (кіптява), розривів тощо. Цей процес має супроводжуватися якомога повнішим описом і фіксацією предметів у епіцентрі вибуху з виготовленням панорамного зображення місця події, оглядових, вузлових і детальних фотознімків.

Предмети, що вилучаються, старанно упаковуються роздільно і бажано в поліетиленову плівку або в іншу герметичну тару. За неможливості транспортування об'єкта наприклад, через його громіздкість доцільно проводити відбір проб (зразків) на наявність продуктів вибуху.

Вживаються заходи для максимально повного збору всіх частин і деталей вибухового пристрою. Для пошуку частин вибухового, які заглибились у речовину, необхідно вилучити шар ґрунту або іншої матеріалу з дна вирви. При цьому необхідно якомога повніше і точніше описувати конфігурацію вирви та її розміри.

Необхідно враховувати, що збирати залишки продуктів вибуху необхідно невідкладно, оскільки деякі вибухові речовини характеризуються значною летучістю і за несприятливих умов (дощ, сніг, вітер) швидко знищуються (випаровуються).

Під час розслідування необхідно встановити: обставини вибуху, що позбавили людину (людей) життя; вивчити об'єкт на предмет його вибухонебезпечності, виключення непередбачених обставин, що призвели до вибуху; виявити конструктивні особливості вибухового пристрою і характер використаних в ньому вибухових речовин; визначити джерело походження вибухового пристрою, застосованого злочинцем, з'ясувати професійні навички та спеціальні знання виробника вибухової речовини та вибухового пристрою; встановити місце закладки вибухового пристрою й епіцентр вибуху; перевірити можливість раптового спрацьовування при певних маніпуляціях із вибуховою речовиною та вибуховим пристроєм, причини неспрацьовування цього пристрою; виявити місце знаходження злочинця в момент вибуху, можливі шляхи його відходу, використання транспортних засобів, наявність свідків, очевидців.

Отже, враховуючи вищевикладене, можна прийти до висновку про те, що огляд місця події по факту вибуху є дуже об'ємною і складною слідчою дією. Тобто підходити до проведення даної слідчої дії, треба виважено і з максимально можливою підготовкою, при цьому залучивши всіх необхідних спеціалістів. Адже практика показує, що більша частина кримінальних вибухів, які стались останнім часом в державі залишаються не розслідуваними.